

Зміст

Книга 1

Дихається легко	3
Початок	8
Звична атмосфера	11
Улюблений цех	13
Запросини.....	23
Казан пристрастей.....	31
У кабінеті Чукшева	37
Друг Володимир	43
Штаб ЦО.....	51
Відділ режиму.....	56
Берег Десни.....	66
ДЗТВ	77
Роздуми.....	85
Микола Дмитрович.....	89
Звичайна розмова	95
Бодя.....	99
Нарада.....	101
Архів ВКБ.....	105
Відрадне спілкування	109
Ти його завантажуй роботою	116
Однокурсниця.....	127
На оболонських озерах.....	130
Моргуша	132
Сауна	139
Звичайний обід.....	143
Біля банкомата	155
Поки не знають і не бачать.....	158
Замовлення 1893.....	165
Повінь.....	169
Заохочення	172
Прес побутовухи	174

День народження шефа	178
Який тираж?	201
Прохання	205

Книга 2

На суботньому хайвеї	208
Побіля хайвею	217
Сидір Янович	224
Друг Володя	233
Понеділок	241
Прогулянка з Непевним	252
Спецкімната	258
Візитація	262
Зустріч із Павлом	275
Звичайні будні	284
У штабі цивільної оборони	290
Майстер ЖКГ	293
Софія Придатко	299
Рапорти	305
Жінка з минулого	311
Косимо під друзів	315
Дивна п'ятниця	326
Телефонне спілкування	337
Інструктаж	342
Риболовля вдень	346
На Київському морі	351
Дорога без пригод	387
...І побачення разом	390
Рекогносцирування перед боєм	398
Приголомшлива несподіванка	410

Книга I

Дихається легко

Олексій Парковенко, заступник начальника відділу режиму поліграфічної фабрики з випуску цінних паперів і документів суворого обліку, в перший день після відпустки йшов на роботу сповнений сил і в доброму гуморі. Подумати тільки, десятки, сотні перехожих, які саме зараз проходять тротуаром повз нього, навіть не підозрюють, що цей на вигляд пересічний сорокап'ятирічний чоловік щодня не просто бачить, не тільки торкається, а й подовгу тримає в руках (комусь таке навіть у сні не снилося) величезне багатство, бланки цінних державних паперів: акції, облігації, сертифікати, векселі, безліч інвестиційних і приватизаційних аркушів і документів типу паспорта, свідоцтва, посвідчення, дипломи, всілякі чекові бланки аж до ощадних книжок. На перший погляд, усі вони являють собою звичайні папірці, але тільки-но ця поліграфічна продукція опиняється за воротами підприємства, вони одразу стають значущими, набувають неабиякої сили й коштують не одну тисячу доларів. З одного боку, його це забавляло, а з другого – наповнювало внутрішньою гордістю від того, що він причетний до серйозних державних таємниць, що й від

нього дещо залежить у цьому житті, й загалом як людина він відбувся, бо не зазіхає на легкодоступне і чуже, а головне, хай хоч як це пишномовно звучить, має стосунок до становлення держави. Буде колись про що розповісти внукам.

Під ногами шерхотіло перше, ще не всохле, але доволі втомлене за літо сіро-зелене, а місцями вже й жовтувате вересневе листя. Як колись у дитинстві, коли йшов після літніх канікул до школи, тільки тоді він загібав його підошвами черевиків і залишав за собою борозни, за що часто отримував прочухана, а тепер просто по ньому ступав. У грудях голочками поколювало нетерпіння скоріше дізнатися про всі новини на роботі, зустрітися з друзями та колегами. За час відпустки скучив за ними, а їх у нього – ціла поліграфічна фабрика. Чоловіка переповнювало відчуття початку чогось високого і нового – так завжди відчуваєшся, коли є можливість тягар утоми від буднів життя раптом скинути, залишити позаду, наче нарешті дочекався значущої й знакової події для себе, як це буває в Новий рік чи день народження, коли все, що було до цього, погане і не дуже, відходить далеко у минуле, забувається, і, прокинувшись уранці, можна розпочати все спочатку, як кажуть, – із чистого аркуша. Ти наче переступив поріг у веселково-прозоре й безгрішне і даєш собі слово віднині взятися за розум, забути про погані звички, про цигарки, горілку і чужих жінок, приділяти увагу сім'ї, щоранку робити фіззарядку, стати принциповим і сміливим. Коли таке відчуваєш, дихається легко, на повні груди, і ти готовий до нових звершень.

На перехресті, прорізаному старим важким сірим шляхопроводом, завернув праворуч, і одразу завиднілися прямі лінії сучасної будівлі їхньої фабрики, єдиної в країні з виготовлення основорозбудовних і основоутворювальних документів, без яких не існує жодна країна в світі. Довжелезний п'ятиповерховий виробничий корпус з олівцем висотної адміністративної споруди простягнувся на цілий квартал. Олексія вкотре охопив телячий захват від стрімкості архітектури будівель підприємства. На всій вулиці, та навіть у районі, подібного сучасного комплексу немає, і це додатково лоскотало його самолюбство, адже він працює не в якійсь там забутій конторі-никонорі.

них трамваях чи в авто знав, що насправді відбувається всередині цього солідного державного поліграфічного виробництва, що коїться за великими скляними вікнами й вітражами з дюралюмінію і що вчиниться найближчим часом, було б не до радощів, а так... усе сяє під осіннім теплим сонцем.

На очах Олексія будувався цей гігант поліграфії, як любив називати їхню фабрику колишній очільник Опара. Нинішній директор Анатолій Чукшев, яскравий представник нового покоління керівників, назвою не переймався, його планида, яку він старанно і вміло приховував за відкритістю, довірливим і демократичним спілкуванням із підлеглими, – це гроші і слава. Приязна усмішка на обличчі, погляд очі в очі обеззброювали невдоволених, і він часто користувався цим своїм талантом, залягджуючи неприємності й раптово виниклі проблеми.

Свого часу міністерство, у профільному видавництві якого розпочинав свою роботу Парковенко, отримало дозвіл аж у Москві на створення власної поліграфічної бази. Одразу розгорнулися не на жарт. У проєктному інституті Санкт-Петербурга, колишнього Ленінграда, замовили проєкт. Кажуть, затверджував його аж сам голова Ради міністрів есесеру Косигін, хоча будували все за власні грошики міністерства. Тоді навіть аби чхнути, треба було питати дозволу у високопрестольній, не те що побудувати невелике підприємство для власних потреб.

Парковенко знав кожний закуток друкарні. Спочатку її називали так, аж поки комусь спало на думку назвати її для солідності фабрикою. Працював редактором, коректором і випусковим одночасно, виникало багато запитань щодо виготовлення міністерських указівних документів, від релізів до інструкцій, їхньої якості, строків, і тому він майже щодня бував у цехах: на лінотипах у набірному, на дільниці матрицювання, на офсетному і високому друці, у палітурному цеху і в експедиціях. Тепер, у вік електроніки, більшість цих поліграфічних операцій уже відійшла в минуле й успішно забулась, як забулося урочисте і фанфарне відкриття підприємства з сонмом партійних керівників столиці біля червоної стрічки з ножицями, які їм винесли на тацях гарні дівчата, уквітчані віночками. Було всього: і гучні мітинги про виробничі успіхи на ниві книговидання, і стрімке падіння основних показників на початку дев'яностих, і сумні

й німі простої, відпустки за власний рахунок, копійчана зарплата й безробіття, аж поки Україна наважилась друкувати цінні папери й документи суворого обліку не за кордоном, а на власному підприємстві. Дійшло врешті до державних діячів, що не святі ліплять горщики та макітри.

Тепер уже точно й не пригадати, кому першому спало на думку започаткувати власний випуск цінних паперів для молоді незалежної країни. «Винуватцями» були, швидше за все, депутати Верховної Ради і їхні безпорадні вчинки, котрі, як потім виявилось, були в більшості глитайськими. Прикро було читати в пресі й чути з радіо про їхні недолугі потуги з випуску власних грошей за кордоном. На фабриці поліграфісти ніяк не могли второпати, в чому складність віддрукувати купюри або якісь акції чи сертифікати, це для наших спеціалістів раз плюнути. А численні депутатські відрядження до Канади, Англії та інших провідних світових держав, які (відрядження) не давали ніякого результату і на які витрачався й без того худий державний бюджет, просто дратували. Банки, що виростали як гриби, замовляли всю свою документацію теж «за бугром». Тодішнє політизоване суспільство обурювалося таким станом речей, обурювалися за чаркою й поліграфісти: навіщо кудись їхати і городити там тин, коли ось, просто під носом простоюють такі виробничі потужності й поневіряються без роботи спеціалісти, не гірші, ніж за кордоном.

На той час міністерство стало непотрібним, бо подібне у Москві віддало Богу душу, а фабрика, ледь животіючи, ще існувала. Олексій пригадує, як зібрався фабричний актив, бо безробіття притисло вже кожного до варцабів дверей на вихід, як довго обговорювали власне подальше існування і свої можливості, як готували листи до уряду, парламенту і президента, а скільки Опара оббив порогів високих кабінетів, аж поки отримали добро. А отримавши згоду Верховної Ради й розпорядження уряду, навіть не підозрювали, скільки проблем одразу постане перед ними, адже в Україні ніколи не друкували цінних паперів, їх виготовлення було монополією сусідньої держави. Звернулися на всіх високих рівнях до «старшого брата», попросили поділитися досвідом. Та ба, північний сусід категорично відмовився посприяти «хохлам», бач, що надумали, стати зовсім незалежними,

хочуть вийти на цю прибуткову і вигідну в стратегічному плані стежку. Не дамо. А потім, якщо бути відвертим до кінця, в Москві були впевнені: «самостійники» самі не зможуть і не здатні налагодити виготовлення такої продукції, отже, вимушені будуть і далі послуговуватись підприємствами Держзнаку Росії. Зате Захід у консультаціях і навчанні не відмовив. У підсумку вийшло, що випуск цінних паперів і документів суворого обліку в Україні став удвічі дешевшим, ніж у Росії. Бо на підприємствах «високопрестольної» – в Ленінграді, Пермі, Москві – на кожній операції присутній або військовий, або міліціонер, і треба при кожному такому підприємстві утримувати цілий штатний батальйон. Мало того, щомісяця таку військову частину заміняли на іншу, аби не допустити змови між робітником і контролером. А німці залюбки поділилися власним досвідом, і Україна одразу пристала на німецьку систему обліку та контролю, що дозволило на порядок здешевити майбутню продукцію, відмовившись від військовиків і їх утримання. Невідомо, хто програв – чи ми, чи росіяни, – і Парковенко радів тоді від душі.

Усе було вперше: самотужки вивчали специфіку друку цінних паперів, створювали на фабриці режимні умови, писали інструкції, на всіх рівнях перенавчалися, а ще треба було зламати психологію ставлення до роботи в колективі. Адже головне – не кількість і ударне дострокове виготовлення, а сталі оберти машин і якість, бо кожний документ суворого обліку має категоричну тиражну обмеженість, і кожен зайвий примірник – то вже кримінал, якщо своєчасно не виловлений під час виготовлення і не знищений в присутності комісії.

Двоповерховий обшитий білим мармуром вестибюль – ну й розмахнулись же тоді, будуючи, вкотре відзначив про себе Олексій – дихнув помпезністю. Щоразу минаючи ці мавзолейні колони, помережані приємними оку казковими візерунками прожилків каменю, пригадував японського бізнесмена, який постачив їм першу машину для виготовлення конвертів. Той, уважно вдивляючись, підійшов до колони, провів долонею і скрушно похитав головою. На запитання, що сталося, він тільки коротко вимовив «безгосподарність», мовляв, у бізнесі так не чинять. І тоді Парковенку вже не вперше стало прикро за те радянське оковамилювання й кидання понтів перед гостями

й делегаціями: дивіться, у нас тут палац для трудового народу; краще встановили б новітнє обладнання.

Парковенко показав перепустку, охоронник його впізнав, усміхнувся і поквапом натиснув кнопку. Ця запопадливість Олексієві одночасно і подобалась, і псувала настрій. Приємно, що тебе бояться, хай як і невеликого, а начальника. Ох ця насолода владою, скільки вона принесла людям горя, а прикро, що людина принижує власну гідність, так не має бути.

Клацнуло і повернулося лискуче крило вхідної вертушки, все, він у зоні турбулентності робочого дня, стороннє й зайве викидай із голови, пригадуй інструкції, налаштовуй увагу, ти потрапив до іншого, специфічного оточення і середовища, тут свої правила і закони, тут народжуються й отримують путівку в життя цінні папери, від яких багато в чому залежить навіть людське життя.

Початок

– Привіт, друже, я радий, обніматися будемо потім, – кинув, коли Олексій ще був на порозі його кабінету, начальник відділу режиму Михайло Непевний. За віком він був молодшим від Олексія років на десять, худорлявий, навіть, можна сказати, стрункий, з білявими вусиками під носом, такі подобаються жінкам, до того ж у всьому коректний і мовчазний де треба й не треба. Пропрацювавши з ним уже не один рік, від започаткування відділу режиму, Олексій так і не розшифрував характеру свого начальника до кінця. Зовні наче нормальна людина, не позбавлений розуму, але ж якби не внутрішня стриманість у критичні моменти: коли все треба називати своїми іменами або ставати на чийсь бік, він відмовчувався й відсторонювався, дотримуючись нейтралітету.

– А я прийшов не обніматись, а з новими силами працювати в поті яйця, – виграючи голосом, на дружній хвилі відповів Парковенко.

– Друже, ти з відпустки, я розумію, але прошу, веселощі залиш на вулиці, одразу включайся, в нас великі неприємності.

– А коли їх не було, для того й існує наш режим, аби розбиратися, передбачати й запобігати.

– Так, кінчай базікати, наказано нагально розібратися з акцизною маркою на алкоголь по Тернопільській області, продано вдвічі більше пляшок, ніж ми видрукували марок, податкова доводить, що акцизки на них не підроблені, а наш продукт. Скоро тут будуть усі, – махнув він обома руками, – від Мінфіну і до СБУ.

– Яким кінцем тут СБУ, це ж економічний злочин, краще б виявляли ворогів держави і всіляких шпигунів.

– Олексію, – незадоволено похитав головою Непевний, – я тебе вже попереджав...

– Добре, добре, мовчу, і все одно, до чого тут вони?

– Наче ти не знаєш, що в цій організації існує ціле управління боротьби з економічною злочинністю. – Начальник явно був не в гуморі. – І що виробництво алкоголю – це сімейний бізнес Самого. – Слова «президент» Непевний ніколи б не вимовив, невідомо тільки, зі страху, обережності чи від обожнення. – Є нагода їм відзначитися перед першою особою, тому ритимуть гірше за вепра на картопляному полі.

– Якщо наріють.

– А ми для чого?

– Ти хочеш сказати... – затнувся Олексій, підбираючи потрібні слова, бо не зрозумів до кінця: начальник хоче, щоб нічого не накопали, чи все чисто і нема чого їм прискіпливо перевіряти. Ця двозначність, без чіткого розуміння кінцевого результату, завжди приводила зама до розмислів.

– Я нічого не хочу сказати, – поспішив уточнити Михайло, бо зараз його зам почне відстоювати власне бачення їхніх проблем. – Зрозумій, ми ще не розгреблися з художньою поштовою маркою, брак якої несподівано вплив на Всесвітній виставці в Бразилії, ввівши філателістів у ступор, а тут іще ця халепа. Всі як змовились, валять на нас, мовляв, це фабрика жене ліву продукцію, – не зрозуміло, жалівся чи виправдовувався він.

– З Бразилією все ясно, – впевнено і переконано мовив Парковенко; перед відпусткою він звів це замовлення до останнього екземпляра, жодного убутку, – швише за все, примудрився нагріти руки сам замовник – «Укрпошта», і марка ви-

пливла за кордоном із їхніх сигнальних аркушів, от і шукати треба в них, дорогеньких.

– У тому ж і річ, вони присягаються, що все в них на місці, і ми тиражу не видавали, тримаємо в себе до прояснення ситуації, а колекціонери за кордоном як сказали, перекуповують один у одного її за колосальні гроші, десть же вона взялася, не з повітря ж?

– Хай там як, а ми їм віддали цілі аркуші проб і сигнальних, от вони й накроїли собі на хлібець із маслом, поштарям вигідно в усьому звинувачувати нас, хай краще СБУ в них добре поколупає.

– Я бачу, ти ще в нірвані дачних грядок чи з вудкою на березі свого Київського моря, чуєш, спускайся на землю, врубуйся в матеріал. Зараз одразу обійди свій цех і дільниці, які ведеш, особливо дільницю знищення технічних відходів, перевір усі збірні накладки, журнали обліку, звір, кому, що і коли видавали на кожну друкарську машину й цеховий склад, як і де зберігаються тиражі та брак, чи дотримуються друкарі правил роботи з захистами, може, хтось заходив не в свій цех, хай навіть на одну секунду, зрозумів? Лінію з виготовлення паспортів, і наших, і закордонних, я перевірю сам. Наші режимівці від самого ранку в підрозділах, за які відповідають, треба перевернути все і нічого не пропустити, я тут сидів, бо чекав тільки на тебе, вперед, друже. І ще. Чим викликана перевірка виготовлення акцизної марки для Тернопільської області, знає тільки дирекція і ми з тобою, навіть наші у відділі не в курсі, вони просто виконують свої службові обов'язки, головне зараз – не насторожити причетних, якщо вони є.

Від почутого в Олексія знайомо занило під лопаткою, знову одна і та ж бодяга: перевіряй, зводь, відшукувай і з'ясувай, пиши доповідні, складай акти, а ще не один винуватець по-справжньому не отримав відповідного стягнення, не засуджений і не сів за ґрати. Керівники відбудуться наказами з розмитим формулюванням, стрілочники отримають догани і зняття прогресивки. Якась кругова порука: той сват тому, той родич якогось начальника, той земляк недоторканий, а та – просто таємна коханка чи інформаторка когось із керівництва, бо свого часу більшість працівників набирали на

фабрику за блатом. От якби одного-другого вигнали з роботи, посадили, тоді б побоялися хімічити й розслаблятися.

– Розумем, усе втямив, – заспокоїв Непевного Парковенко, понизивши рівень гарного настрою, – а тепер хоч кілька слів про приємне, мені ж треба надихнутися на роботу.

– Олексію, повір, не до гумору та іронії зараз, можу тільки одне сказати: на нас чекає офігенне замовлення, нещодавно були експерти з московського Газпрому, вивчали наші можливості, швидше за все, друкуватимемо для них акції на пред'явника, уявляєш, на півтора мільярда доларів. Сам розумієш, поки нікому ні слова. До речі, твій друг у підлеглому тобі відділі дизайну та фотоформ, Володя Добрий, уже закінчує розробляти художній вигляд акції, залишилось тільки кілька питань уточнити в Держзнаку.

Від згадки про головного художника фабрики Володимира Доброго настрій в Олексія справді покращився. Дружити вони почали, ще коли фабрика будувалася, садові ділянки отримали поруч, свого часу познайомили дружин і дітей, і тепер це двоє нерозлийвода-чоловіків. Треба сьогодні з ним побачитись, постановив собі Парковенко.

Звична атмосфера

От і пірнув, аж із глибоким зануренням, у звичні умови й обстановку. Те, що на фабриці й навколо їхньої продукції діється щось нездорове, Парковенко відчував давно, власне, від самого початку виготовлення цінних паперів і документів суворого обліку. Недаремно на тій пам'ятній, неочікуваній і єдиній зустрічі з Президентом, яку Олексій ніколи не забуде, глава держави попереджав. Хоча звідки він міг знати щось про виробництво цінних паперів, швидше за все, спрацював великий досвід керування колишніми партійними структурами.

Попервах проколи й недоробки в цехах якось сходили з рук, бо пояснювали це періодом навчання, відсутністю потрібних знань, звичайним спинанням на ноги будь-якої нової справи для держави, а тепер? Хтось добряче нагріває руки, йдеться не про копійки, а про мільйони, і це – не прості злодюжки, навіть

крадії чи бандюгани під прикриттям, які обмежуються кількома бланками чи примірниками, а високопосадовці з великими можливостями на рівні самих верхів, дедалі більше переконувався Олексій Парковенко, змальовуючи в голові загальну картину друку, зберігання й видавання замовникові цінних паперів; зіставляв, аналізував, бачив місця «склеюк», от тільки конкретних доказів катма. Можливо, державні установи та їхні керівники користають навіть із цілих серій замовлень, виготовлених на фабриці. Недарма службу режиму фабрики, яка, крім їхнього відділу, має ще цілу низку груп – від охорони до цеху охоронно-пожежної сигналізації та автоматики, напаківано відставниками СБУ, колишнього КДБ, і не потрібної тепер нікому колишньої розвідки. Про те, що така існувала в Радянській Україні, він почув нещодавно. Для чого було її тримати, коли в усіх республіках домінували московське КДБ і ГРУ? Це тепер, коли ми незалежні, вона нам потрібна. Всі ці колишні кадри навчені ховати кінці, комар носа не підточить. І як так сталося, що до їхнього колективу приліпилося стільки незрозумілих діячів? Чи дирекція вкупі з Держзнаком прикривається «спеціалістами плаща та кинджала» для прокручування своїх корисливих обладунків, чи хтось згори вживив своїх людей і очікує моменту перебрати виготовлення документів до своїх рук, Олексій і донині не розібрався. До цих майорів, підполковників і полковників, хай вони навіть без погонів, у цивільному, в нього давно вже віри немає, бо в тому, що вони неперевершені мастаки на всілякі схеми й розробки, він не сумнівався, попри те, що за чаркою це браві, свої в дошку хлопці, жартівники, і наче відверті в розмовах, сиплять анекдотами, міцними слівцями, і з ними на корпоративних застіллях не нудно. Але чомусь не любив він їх, не довіряв, не вірив. Для нього вони всі – продовжувачі «славної справи» КДБ і найперші приховані вороги незалежності держави, готові продати все і всіх. Може, ще й тому, про це в сім'ї говорили рідко, що у минулому в родині Парковенків були незаслужено постраждалі від їхніх кривавих рук. Зрозуміло, що нинішнє покоління – це не ті, хто в тридцять сьомому розстрілював цвіт нації, але дворушництва й підступності їм не позичати. Це тільки в нього човном життя керують віра, наївність, довіра й цікавість.

Прямо своєї нелюбові до цих діячів він на роботі не виказував, стримувався як міг, ховав за усмішкою, бо наштрикнутись на підставу можна запросто. І наче підслухавши й прочитавши думки Олексія, в цю мить до Михайла Непевного, начальника відділу режиму, зателефонував Тюфан Гундливий, заступник директора фабрики з режиму:

– Я тут побачив на електронній розкладці входу, що на роботу вийшов твій Парковенко.

– Так, після відпустки.

– І все нормально, без запізнень і затримок?

– Вочевидь.

– Ти ж розумієш, у ситуації, що тепер складається на фабриці, нам не треба зайвих проблем, поговори з ним, аби не ліз у діла, які його не стосуються.

– Тільки-но його проінструктував.

– Добре, очей з нього не спускати, а загалом як наші справи?

– Все за планом, без помітних відхилень, поточні порушення на виробництві виправляємо на місці.

– Дивись, за свого зама відповідаєш персонально.

Улюблений цех

На вході до цеху офсетного друку він здав черговому свою перепустку. На фабриці всі цехи, склади і виробничі дільниці з їхніми численними складами для зберігання чистого паперу, напівфабрикатів, готової продукції та браку були розподілені між інженерами відділу режиму. Не охопленого увагою режимівців не було нічого. У відділі їх шестеро: двоє чоловіків (начальник і він, його заступник Парковенко) та четверо жінок. Усі, крім Олексія, з поліграфічною освітою. Неполіграфісту важко розібратися в тонкощах усілякого друку. Зате в Олексія великий досвід видавничої роботи. Колись він думав, що режим – це охоронець із берданкою на вході, інколи аж сміється, згадуючи своє тодішнє уявлення про нього; тепер він знає, що це складна система правил, заходів, певних умов, допусків, контролю за обліком на всіх етапах виробництва, глибоке знання технологій, уміння відрізнити оригінал від підробки й багато чого

ще. Звичайний офіцер-силовик без поліграфічних знань тут не годився, а інших в Україні не було, бо виробництво грошових купюр, паспортів і всього спектра цінних паперів було зосереджене в Москві. Навіть експертного підрозділу чи лабораторії з визначення фальсифікату в МВС чи СБУ в Україні не було, і фальшиву купюру чи підроблений бланк диплома про вищу освіту везли на експертизу до Москви.

Одразу, від порога, заходився перевіряти у чергового на столі перепустки: чи в усіх є дозвіл перебувати в цьому приміщенні. На перепустці має стояти умовний знак, проставлений режимом. Порушень тут могло бути чимало: хтось зайшов і не здав перепустки, адже тут усі свої, працюють пліч-о-пліч багато років і давно стали друзьбами, хтось, навпаки, вийшов до кімнати для куріння і не взяв перепустки, у когось з електриків, ремонтників чи монтажників просто немає дозволу на вхід до цеху, потім, якщо чогось наприкінці зміни не дорахуються, іди знай, хто винуватець. Крім того, щоб не було змов між черговими на вході й працівниками в цеху, відділ охорони міняв підлеглих постами, але навіть за таких умов контролювати їх усе одно необхідно.

Парковенко звично брав до рук перепустки, вивчав очима, а з голови чомусь не виходила та незабутня зустріч із президентом країни. Що то було, задля чого, він так до кінця й не второпав. Ось чого ніколи навіть у найсміливіших фантазіях не намарив би. Чи тому, що він вихованець епохи соціалізму і кожний вищий начальник для звичайного громадянина був не божителем, чи, може, від доступності високих керівників тільки на екрані телевізора, а тут – на тобі, вживу; швидше за все, це йшло від часів московщини і, потім, кремлівщини, від віками насильно прищеплюваної психології підлеглості комусь, психології раба, невільника, плазуна, що обов'язково над кожним має бути старший. Коли ж ми з себе вичавимо цю меншовартість?

Тоді все сталося як у казці, несподівано й неждано. Посеред робочого дня його раптом запросили до відділу кадрів. До таких запросин усі ставилися насторожено, бо дирекція до персональних пояснень не опускалась, а профком у разі звільнення співчував і тільки розводив руками. Чекати можна було всього – від пропозиції перевестися кудись на менш оплачу-

ване місце до ознайомлення з наказом про скорочення. Такий непевний час тоді був, криза в державі.

У кабінеті завідувачки кадрами Софії Придатко, не позбавленої жіночих принад і власниці напористого характеру, сиділи вже кілька його колег: тоді молодий майстер цеху високого друку Михайло Непевний, контролерка ВТК Надія Драга, ще якийсь незнайомий чоловік середніх років із папочною, одразу видно – чинуша, і ще хтось, на них він не звернув уваги.

Софія Михайлівна тільки сповістила, що зараз їх повезуть до високого начальства, і нічого більше не пояснювала, видно, їй подобалося тримати інтригу. Є такі люди, яким у кайф у щось бути посвяченими й тримати це при собі, наче це їх долучає до обраних. Олексій не те щоб дружив із Придатко, але був із нею в добрих взаєминах, колись виручив її чудовим спеціалістом із сімейного права.

– Ви ж наше найвище начальство, – спробував пожартувати Олексій. – Ви тримаєте у своїх руках долю кожного з присутніх, – і він кивнув на шафу, щільно заставлену особовими справами працівників фабрики. На людях він завжди був із Софією на «ви».

– Сьогодні особливий випадок, ви всі надходите в розпорядження Олега Миколайовича, – і вона вказала на чоловіка з папкою на колінах.

По якомусь часі вони сіли в солідний чорний легковик і проспектом Перемоги вибрались на Хрещатик. Парковенко піймав себе на думці, що останніми роками дедалі рідше буває на головній вулиці столиці. А в дитинстві кожного вихідного вони тут із друзями «вишивали», треба буде вибрати час і спокійно, не поспіхом, пройтись ним із кінця в кінець і все роздивитись, адже стільки за ці роки тут сталося змін.

Машина зробила правий поворот і задріботіла колесами по бруківці. В очах пасажирів – розгублений подив. А коли піднялися вгору, і знову правий поворот, і стали перед усім відомим великим сірим п'ятиповерховим будинком, то й зовсім заціпило. З якої це нагоди їх раптом удостоюють такої честі, на державні нагороди їх наче ніхто не подавав. Кияни, та й не тільки, знали, що тут був Центральний Комітет Комуністичної партії республіки, сьогодні тут владарює президент незалежної України.

– Друзі, – розпорядився до цього невідомий їм чинуша Олег Миколайович, голос його був тихий, але слова вимовляв чітко, – зараз ми пройдемо до приймальні президента, розмова буде недовга, поведіться стримано, зайвих запитань не ставте, відповідайте тільки по суті і стисло.

Ого-го, майнуло блискавкою в Олексіївій голові, а може, це сон? Він подивився на своїх колег. Вони справді припишили як миші, в очах – розгуба на межі паніки.

Олексій багато разів у своєму житті, ще за Радянського Союзу, проходив повз цей сірий будинок. Кілька разів затримувався на тротуарі, хотілося роздивитись, які люди заходять і виходять із нього, адже це мають бути якісь дуже заслужені й відомі в державі особи. Та щоразу звідкілясь, наче з-під землі, з'являвся акуратний військовик у зеленому або міліціонер і твердим голосом, що унеможлиблював будь-яке заперечення, пропонував не затримуватись, а проходити далі. І тільки біля «будинку з химерами» можна було постояти й непомітно поспостерігати за входом до партійної Мекки. Але відстань уже була велика, і впізнати когось важко, просто неможливо.

Важкі двері з темного дерева – як фортечні ворота, ручки з лискучого жовтого металу завдовжки пів метра – розчинилися напрочуд легко. Супроводжувач про щось переговорив із вартовим. Кілька кроків угору східцями, встеленими м'яким килимом. Усе тут солідно, обрамлено колонами, і тиша, тиша навкруги, наче потрапляєш до іншого світу.

Якийсь молодик іще раз переглянув паспорти прибулих. Його спокійна чемність і значущість у всіх рухах нагадували дійство на прийомі у професора чи академіка в солідній медичній установі, в інших Олексій ніколи не бував.

У приймальні Самого ще один суворий чоловік із такою самою робленою чемністю попередив: «На зустріч відведено п'ятнадцять хвилин, ніяких особистих запитань, листів, звернень, тільки за темою розмови». Знати для початку хоча б тему розмови, подумав Олексій. Але коли побачив поруч директора фабрики Опару, який виник наче з повітря, і огрядненьку постать міністра фінансів, то здогадався: швидше за все, йтиметься про випуск цінних паперів. Тільки яким боком тут він і його фабричні колеги?